

PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO – ASPEKTY PRAWNE.

CZĘŚĆ I.

Dr Paweł Rogowski – KUL STAŁOWA WOLA

Urodzony 30 marca 1982 roku w Stalowej Woli. W 2002 r. podjął studia w Wyższej Szkole Humanistyczno – Przyrodniczej w Sandomierzu na kierunku historia. Stopień licencjata historii uzyskał w roku 2005. W 2004 r. rozpoczął studia na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II, zakończone uzyskaniem stopnia magistra prawa w 2009 r. Od października 2009 r. rozpoczął studia doktoranckie na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, zakończone publiczną obroną w dn. 18 czerwca 2013 roku. Począwszy od 2010r. zatrudniony na stanowisku asystenta na Wydziale Zamiejscowym Prawa i Nauk o Gospodarce w Stalowej Woli. Ekspert wewnętrzny z zakresu prawa w wielu projektach unijnych i ministerialnych m. in. SUWAK – innowacyjna metoda kontraktowania usług społecznych na rzecz dzieci czy Powiatowy Klub Integracji Społecznej – kompleksowa aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców/ek powiatu nizańskiego. Ponadto autor kilkunastu publikacji z zakresu historii prawa, prawa administracyjnego i prawa rodzinnego, a także uczestnik wielu konferencji naukowych.

WSTĘP

Do niedawna funkcjonowanie tzw. świetlic środowiskowych regulowało Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 19.10.2007r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych¹. Ustawa z dn. 09.06.2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie w dn. 01.01.2012r. uchylając powyższe rozporządzenie², jednocześnie ustala nowe formy placówek, w której dzieci objęte są opieką i wychowaniem, tzw. placówki wsparcia dziennego. Wejście w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wymusiło na podmiotach prowadzących dotychczasowe świetlice środowiskowe konieczność przystosowania tychże placówek do nowych przepisów.

Wobec powyższego w odpowiedzi na palącą potrzebę przybliżenia przepisów prawnych dotyczących placówek wspar-

cia dziennego niniejszy artykuł stara się przedstawić kwestie ich tworzenia, prowadzenia i funkcjonowania.

Ze względu na obszerną ilość regulacji dotyczących placówek wsparcia dziennego niniejszy artykuł podzielony został na dwie części. W części pierwszej omówione zostaną zagadnienia dotyczące kadry i wymogów lokalowych placówek wsparcia dziennego, w drugiej zaś zasad współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi i jednostkami samorządu terytorialnego.

1. PRZEPISY PRAWNE, STRATEGIE I PROGRAMY SPOŁECZNE GMINY

Aspekty prawne dotyczące prowadzenia placówek wsparcia dziennego³ podzielić można na dwie kategorie. Pierwszą z nich stanowią przepisy bezpośrednio normujące powstanie, tryb funkcjonowania, a także wymogi i zadania PWD.

¹ Dz. U. 2007 Nr 201 poz. 1455.

² Rozporządzenie w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych traci moc z dn. 31.12.2012r.

³ W dalszej części PWD

Do nich zaliczyć należy ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁴, a także obowiązujące przejściowo do 31.12.2012r. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych⁵. Drugie z kolei w sposób pośredni wpływają na funkcjonowanie, budżetowanie lub stanowią uregulowania szczególnie mające odniesienie do PWD. Do tej kategorii w głównej mierze zaliczyć należy ustawy: o pomocy społecznej, kodeks rodzinny i opiekuńczy, o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, o wychowaniu w trzeźwości, o samorządzie gminnym i powiatowym, o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, o ochronie danych osobowych. Dodatkowo w zakresie wymogów lokalowych zastosowanie znajdują przepisy Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dn. 12.04.2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

W zakresie finansowania funkcjonowania PWD główną rolę odgrywać będą gminne programy opracowywane i wdrażane na podstawie właściwych przepisów. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej Rada Gminy, uwzględniając potrzeby w zakresie pomocy społecznej przedstawione przez Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej, opracowuje i kieruje do wdrożenia lokalne programy pomocy

społecznej⁶. Na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych gminy należy opracowanie gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar w rodzinie⁷. Z kolei ustawa o wychowaniu w trzeźwości nakłada na gminy obowiązek uchwalenia gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych⁸. Ostatnią wreszcie ustawą na podstawie której uchwalany jest gminny program wspierania rodziny i z którego w głównej mierze finansowane będą PWD jest ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁹. Wskazać należy, że wszystkie powyższe programy których główną rolą jest finansowanie zadań w zakresie problematyki której dotyczy właściwa ustawa, to obok tego wszystkie te programy mają na celu ochronę rodziny, a w szczególności dzieci. Stąd też na ich podstawie możliwe jest finansowanie PWD, jako część danego programu.

Problematyka różnego rodzaju programów regionalnych była przedmiotem rozważań Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. W dokumencie *Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski*¹⁰ z dn. 27.04.2009r. wskazano na słabości systemu zarządzania rozwojem kraju. Są nimi m.in. nadmiar dokumentów strategicznych (jest 260 z czego obowiązuje jedynie 42), nieskuteczne powiązanie poziomu

⁴ Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2011 Nr 149 poz. 887 z późn. zm.). Dalej ustawa o wspieraniu rodziny.

⁵ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych (Dz. U. 2007 Nr 201 poz. 1455).

⁶ Art. 110 p. 9 i 10. ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. 2003 Nr 64 poz. 593 z późn. zm.).

⁷ Art. 6 p.2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2005 Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.).

⁸ Art. 4¹ p. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości (Dz. U. 2002 Nr 147 poz. 1231 z późn. zm.).

⁹ Art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny.

¹⁰ http://www.mrr.gov.pl/aktualnosci/ministerstwo/Documents/Zalozenia_SZR_wersja_przyjeta_przez_RM_270409.pdf [dostęp: 01.08.2012].

programowania z poziomem realizacyjnym, brak koordynowania polityk sektorowych, czy nieefektywność w dążeniu do założonych celów strategicznych. Głównym jednak mankamentem jest brak ciągłości i spójności prac programowych wynikający ze zmiany ekip rządzących oraz brak spojrzenia na cele strategiczne w długiej perspektywie¹¹. Jako rozwiązanie problemu dokument wskazuje na konieczność zapewnienia aby wszystkie polityki sektorowe były spójne względem siebie, dynamicznie się zmieniały a także by się nie dublowały¹².

Pamiętać należy, że ustawodawstwo polskie jest bardzo dynamiczne. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie z dn. 01.01.2012r. narzuca na gminy obowiązek opracowania całkowicie nowego programu jakim jest program wspierania rodziny. Obowiązkiem więc samorządów jest nie tylko opracowanie tegoż programu, lecz także zaktualizowanie innych programów pomocowych z tejże sfery pożytku publicznego (program przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar w rodzinie, program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych). Nagminnie dziej się, iż raz opracowany program jest powielany na lata następne i „chowany do szuflady” bez uwzględnienia zmian w prawie i obszarze pożytku publicznego. Nie jest również aktualizowany pod kątem zmian instytucjonalnych (np. odwołuje się do instytucji, organizacji, których już nie ma lub zostały przekształcone) dowodząc tym najwyraź-

niej braku używania strategii/programów w realnych pracach gminy. Prowadzi to do dublowania założeń lub wskazywania na nierealne/nieistniejące problemy czy cele i brak długofalowej polityki społecznej.

Odnosnie do PWD dokumenty programowe winny zachowywać następującą chronologię: 1 Strategia Rozwoju Gminy/Powiatu, 2. Strategia Rozwoju Społecznego i Rozwiązywania Problemów Społecznych, 3. Gminne programy: Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Wspierania Rodziny i Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi. Oznacza to, że problem wspierania dzieci na różnym poziomie ogólności powinien być zawarty we wszystkich tych programach.

Na uwadze należy mieć również takie ustawy jak: o ochronie danych osobowych albowiem w rozumieniu przepisów tejże ustawy podmiot prowadzący PWD jest administratorem danych osobowych i z tego tytułu ciąży na nim szereg obowiązków¹³; o działalności pożytku publicznego i wolontariacie w zakresie powierzania zadania prowadzenia PWD w formie konkursu i świadczenia usług przez wolontariuszy¹⁴; kodeks rodzinny i opiekuńczy w którym wskazane jest iż sąd wydając zarządzenie opiekuńcze może skierować małoletniego do PWD¹⁵, co na podmiot prowadzący narzuca szereg obowiązków głównie ewidencyjnych albowiem wyłączona zostaje przesłanka dobrowolności osoby korzystającej z usług PWD.

¹¹ Tamże, s. 6 – 11.

¹² Tamże, s. 21 – 35.

¹³ Art. 23 i nast. ustawy o ochronie danych osobowych (Dz. U. 1997 Nr 133 poz. 883 z późn. zm.).

¹⁴ Art. 5, 15-19 i 42 – 44 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2003 Nr 96 poz. 873 z późn. zm.).

¹⁵ Art. 109§2 ustawy kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 1964 Nr 9 poz. 59 z późn. zm.).

2. PLACÓWKA WSPARCIA DZIENNEGO JAKO ZADANIE WŁASNE GMINY – ANALIZA FORMALNO-PRAWNA

Wymogi formalno-prawne placówek wsparcia dziennego zostały określone w obowiązującej od 01 stycznia 2012r. ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Na podstawie przepisów tej ustawy placówkę wsparcia dziennego tworzy gmina, co jest jej zadaniem własnym¹⁶, a także powiaty w przypadku placówek o charakterze ponadgminnym¹⁷.

Zadanie to może być realizowane na 3 sposoby:

1. samodzielnie w drodze utworzenia jednostki organizacyjnej której zadaniem jest prowadzenie PWD lub wykonanie tego zadania w ramach już istniejącej jednostki organizacyjnej (np. przy MOPS, Bibliotece, Domu Kultury np. GOK i in.)
2. zlecenie zadania własnego na podst. art. 190 ust. o wsparciu rodziny i systemie pieczy zastępczej:
 - a) organizacjom pozarządowym, dla których wymogiem jest działalność statutowa w zakresie:
 - wspierania rodziny
 - pieczy zastępczej
 - pomocy społecznej
 - b) osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym działających na podstawie przepisów o stosunku państwa do Kościoła Katolickiego których działalność statutowa również polega na:
 - wspierania rodziny
 - pieczy zastępczej
 - pomocy społecznej

3. zlecenie innemu podmiotowi który nie musi spełniać warunków statutowych określonych dla organizacji pozarządowych (pkt. 2), lecz po wcześniejszym uzyskaniu zezwolenia wójta¹⁸.

Aby uzyskać zezwolenie o którym mowa powyżej konieczne wystąpienie do właściwego wójta z wnioskiem o wydanie zezwolenia na prowadzenie placówki wsparcia dziennego do którego należy dołączyć:

- 1) dokumenty potwierdzające tytuł prawny do nieruchomości, na terenie której placówka wsparcia dziennego ma prowadzić działalność;
- 2) odpis z właściwego rejestru;
- 3) oświadczenie o numerze identyfikacyjnym REGON oraz numerze identyfikacji podatkowej NIP;
- 4) pozytywne opinie właściwego miejscowo komendanta powiatowego lub miejskiego Państwowej Straży Pożarnej i właściwego państwowego inspektora sanitarnego o warunkach bezpieczeństwa i higieny w budynku, w którym będzie mieścić się placówka wsparcia dziennego, oraz najbliższym jego otoczeniu, mając na uwadze specyfikę placówki;
- 5) statut placówki wsparcia dziennego lub jego projekt;
- 6) regulamin organizacyjny placówki wsparcia dziennego lub jego projekt;
- 7) informację o sposobie finansowania placówki wsparcia dziennego oraz o niezaleganiu w regulowaniu zobowiązań podatkowych i składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych¹⁹.

¹⁶ Art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny.

¹⁷ Tamże, art. 180.

¹⁸ Tamże, art. 18 i 190.

¹⁹ Tamże, art. 19.

Z brzmienia art. 19 wynika, że wójt jest związany wnioskiem podmiotu który występuje o wydanie zezwolenia na prowadzenie placówki wsparcia dziennego. Oznacza to, że po spełnieniu przez podmiot występujący wszystkich powyższych wymagań wójt musi wydać zezwolenie na czas nieokreślony na prowadzenie PWD²⁰.

Placówki wsparcia dziennego mogą być prowadzone w formie: opiekuńczej, specjalistycznej, pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę i mieszanej. Niestety ustawodawca w sposób niewystarczający określa sposób funkcjonowania powyższych placówek²¹.

Odnosnie do inny uregulowań dotyczących placówek wsparcia dziennego to wskazać należy, że ogólną zasadą jest że każda placówka współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także z placówkami oświatowymi, zaś pobyt w placówce jest nieodpłatny i dobrowolny²². Dodatkowo pod opieką jednego wychowawcy w placówce wsparcia dziennego, w tym samym czasie, może przebywać nie więcej niż 15 dzieci²³.

Ustawa narzuca także obowiązek określenia szczegółowych zadań placówki, jej organizacji wewnętrznej i rodzaj dokumentacji dotyczącej dziecka i sposób jej prowadzenia w formie regulaminu organizacyjnego placówki wsparcia dziennego sporządzanego przez kierownika tej placówki²⁴. Ustawa milczy na temat szczegółów w/w dokumentacji jednakże dobra praktyka wymaga by placówki wsparcia

dziennego prowadziły m.in.: kwestionariusz dziecka, kartę informacyjną dziecka, kartę obserwacji dziecka, indywidualny program terapeutyczny (IPT), dziennik zajęć z ewidencją członków świetlicy, zeszyt spotkań pracowników zespołu, karta zajęć specjalistycznych, karta pracy z wolontariuszami itd.

3. WYMOGI PRAWNE KADRY PWD

Podnieść należy, że każda placówka musi mieć kierownika, który spełnia wymogi określone w ustawie o wspieraniu rodziny. Na chwilę obecną zapisy prawa nie zabraniają, aby osoba mogła pełnić funkcję kierownika w kilku placówkach jednocześnie (kierownik zespołu placówek) będąc równocześnie wychowawcą w każdej z nich.

Kierownikiem może być osoba która:

- 1) posiada wykształcenie wyższe:
 - a) na kierunku pedagogika, pedagogika specjalna, psychologia, socjologia, praca socjalna, nauki o rodzinie lub na innym kierunku, którego program obejmuje resocjalizację, pracę socjalną, pedagogikę opiekuńczo-wychowawczą lub
 - b) na dowolnym kierunku, uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, nauk o rodzinie, resocjalizacji lub kursem kwalifikacyjnym z zakresu pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej;
- 2) nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej zawieszona ani ograniczona;

²⁰ Tamże.

²¹ Sformułowane są jedynie ogólne typy zajęć prowadzonych przez poszczególne typy placówek, bez ich zdefiniowania. Patrz art. 24 ustawy o wspieraniu rodziny.

²² Wskazać należy, że przesłanka dobrowolności jest wyłączona w przypadku gdy osoba zostaje skierowana do placówki przez sąd. Taką bowiem możliwość dają przepisy Kodeksu Rodzinnego i opiekuńczego. Art. 23 ustawy o wspieraniu rodziny.

²³ Tamże, art. 28. p2.

²⁴ Art. 28 p.4 ustawy o wspieraniu rodziny.

3) wypełnia obowiązek alimentacyjny - w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego;

4) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Dodatkowo w przypadku wszczęcia przeciwko kierownikowi placówki wsparcia dziennego postępowania karnego o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego zawiesza się go w pełnieniu obowiązku do czasu prawomocnego zakończenia postępowania²⁵.

Ponadto podmiotami które muszą spełniać ustawowe wymagania są osoby pracujące z dziećmi. Muszą to być osoby posiadające następujące kwalifikacje:

1. w przypadku wychowawcy:

a) wykształcenie wyższe:

- na kierunku pedagogika, pedagogika specjalna, psychologia, socjologia, praca socjalna, nauki o rodzinie lub na innym kierunku, którego program obejmuje resocjalizację, pracę socjalną, pedagogikę opiekuńczo-wychowawczą lub

- na dowolnym kierunku, uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, nauk o rodzinie, resocjalizacji lub kursem kwalifikacyjnym z zakresu pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej,

b) co najmniej wykształcenie średnie i udokumentuje co najmniej 3-letni staż pracy z dziećmi lub rodziną;

2. w przypadku pedagoga - tytuł zawodowy magistra na kierunku pedagogika

albo pedagogika specjalna;

3. w przypadku psychologa - prawo wykonywania zawodu psychologa w rozumieniu ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów²⁶;

4. w przypadku osoby prowadzącej terapię - udokumentowane przygotowanie do prowadzenia terapii o profilu potrzebnym w pracy z dzieckiem i rodziną;

5. w przypadku opiekuna dziecięcego - ukończoną szkołę przygotowującą do pracy w zawodzie opiekuna dziecięcego lub pielęgniarstwa albo studia pedagogiczne.

Dodatkowo z dziećmi może pracować jedynie osoba która:

1) nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej ograniczona ani zawieszona;

2) wypełnia obowiązek alimentacyjny - w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego;

3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe²⁷.

Wskazać również należy, że inne osoby pracujące w placówce wsparcia dziennego (nie będące kierownikiem ani osobą pracującą z dziećmi) muszą spełniać jedynie wymóg w zakresie niekaralności²⁸. Dodatkowo we wszystkich formach placówek wsparcia dziennego mogą podejmować działania wolontariusze²⁹ posiadający kwalifikacje odpowiednie do powierzonych im zadań³⁰.

Dla najmniejszych placówek minimum kadrowe będzie stanowić kierownik i wy-

²⁵ Tamże, art. 25.

²⁶ Dz. U. Nr 73, poz. 763 i Nr 154, poz. 1798 oraz z 2009 r. Nr 22, poz. 120 i Nr 92, poz. 753.

²⁷ Art. 26 ustawy o wspieraniu rodziny.

²⁸ Tamże, art. 27.

²⁹ Tamże, art. 28 p.2.

³⁰ Art. 43 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

chowawca w jednej osobie. Wychowawca jest obecny we wszystkich formach placówek wsparcia dziennego począwszy od opiekuńczej, przez specjalistyczną i formę mieszaną, aż do pracy podwórkowej. Wskazać jednak należy, że w przypadku placówki mieszanej, tj. takiej która łączy w swoim programie np. świetlicę socjoterapeutyczną z jednoczesnym nauczaniem, zabawą, sportem i pracą animacyjną na podwórku, w galeriach handlowych czy wręcz ulicy, musi ona zapewnić odpowiednią kadrę by w sposób prawidłowy wypełniać postawione sobie zadania.

4. WARUNKI TECHNICZNE BUDYNKÓW W KTÓRYCH MAJĄ BYĆ PROWADZONE PWD

Regulacją wprowadzoną przez ustawodawcę podmioty prowadzące PWD podzielić można na trzy rodzaje. Pierwszym z nich jest podmiot administracji samorządowej gminy który prowadząc PWD wykonuje zadanie własne gminy. Drugim podmiotem jest organizacja pozarządowa której gmina może zlecić wykonywanie zadania własnego. Trzecim zaś jest podmiot prywatny który prowadząc placówkę nieodpłatnie musi jednocześnie mieć zapewnione jej finansowanie. Na uwagę należy mieć fakt, iż podmioty prywatne chcące prowadzić PWD mogą to zadanie wykonywać po wcześniejszym uzyskaniu zezwolenia właściwego wójta/burmistrza/prezydenta miasta. Jednym z elementów wniosku o wydanie takiego zezwolenia jest przedstawienie pozytywnych opinii właściwego miejscowo komendanta powiatowego lub miejskiego Państwowej Straży Pożarnej i właściwego państwowego inspektora sanitarnego

o warunkach bezpieczeństwa i higieny w budynku, w którym będzie mieścić się placówka wsparcia dziennego, oraz najbliższym jego otoczeniu, mając na uwadze specyfikę placówki³¹. Zgodnie z zasadą demokratycznego państwa prawa i zasadą równości podmiotów niewłaściwym byłoby uznanie że powyższe wymogi lokalowe winny spełniać jedynie podmioty prywatne ubiegające się o zezwolenie wójta. Zasadnym więc może wydawać się postulat by wszelkie wymogi winny w równym stopniu obowiązywać wszystkie podmioty prowadzące PWD. Na tym gruncie doszło też do pewnej niecisłości uwypuklanej w mediach. Otóż wymogów dotyczący warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki w których mieszczą się PWD nie ustanawia ustawa o wspieraniu rodziny, albowiem istnieją one już od 2002r. w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie³². Niestety jak pokazuje dzisiejszy stan faktycznych mało który podmiot prowadzący PWD i mało która gmina wiedziała o istnieniu tychże przepisów. Ustawa o wspieraniu rodziny stwierdza jedynie, że dla uzyskania zezwolenia na prowadzenie PWD wymagana jest m.in. instrukcja przeciwpożarowa, a tej nie sposób uzyskać bez wdrożenia przepisów Rozporządzenia o warunkach.

Ogólne warunki techniczne jakim odpowiadać muszą budynki w których ma być prowadzona PWD określone są w Rozporządzeniu o warunkach. Wskazać należy, że w rozumieniu tego rozporządzenia budynki w których mają być prowadzone PWD,

³¹ Art. 19 ust.1 p.4 ustawy o wsparciu rodziny.

³² Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dn. 12.04.2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. 2002 Nr 75 poz. 690 z późn. zm.) – dalej „Rozporządzenie o warunkach”.

są budynkami użyteczności publicznej ze względu na ich podobieństwo do pełnienia funkcji opieki społecznej i socjalnej³³.

W pierwszej kolejności do wejść budynków w których mają być prowadzone PWD prowadzić muszą utwardzone drogi od drogi publicznej o szerokości min. 1,5m, przy czym co najmniej jedno dojście powinno zapewniać osobom niepełnosprawnym dostęp do całego budynku lub tych jego części, z których osoby te mogą korzystać³⁴. Wymóg ten jest istotny albowiem beneficjentami PWD jak najbardziej mogą być dzieci i młodzież niepełnosprawna. Odnośnie osób niepełnosprawnych rozporządzenie to w dalszej części wskazuje, że furtki w ogrodzeniu nie mogą utrudniać dostępu do budynków użyteczności publicznych osobom niepełnosprawnym poruszającym się na wózkach inwalidzkich³⁵. Ze względu również na osoby niepełnosprawne drzwi wejściowe do budynku powinny mieć w świetle ościeżnicy co najmniej szerokość 0,9m³⁶ i wysokość 2m, zaś wysokość progu nie może przekraczać 2 cm³⁷.

Wysokość pomieszczeń w budynku w którym ma być prowadzona PWD ma

wynosić odpowiednio co najmniej 2,5m w przypadku przebywania w pomieszczeniu nie więcej niż 4 osób; i co najmniej 3m³⁸ w przypadku przebywania w pomieszczeniu więcej niż 4 osób³⁹. Dodatkowo drzwi wewnętrzne pomiędzy pomieszczeniami muszą odpowiadać przepisom dot. drzwi zewnętrznych tj. co najmniej szerokości 0,9 i wysokości 2m⁴⁰. Wymogiem⁴¹ jest również aby w budynku w którym prowadzona jest PWD urządzony był ustęp ogólnodostępny, który powinien mieć wejście z dróg komunikacji ogólnej (np. korytarzy) w odległości nie większej niż 75m od miejsca przebywania ludzi⁴².

Budynek użyteczności publicznej jako budynek z przeznaczeniem na pobyt ludzi powinien mieć zapewnione oświetlenie dzienne dostosowane do jego przeznaczenia, kształtu, wielkości z uwzględnieniem przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. W celu zapewnienia odpowiedniej ilości światła dziennego stosunek powierzchni okien, liczonej w świetle ościeżnic, do powierzchni podłogi powinien wynosić co najmniej 1:8⁴³. Dodatkowo budynek taki

³³ Tamże, §3 ust. 6.

³⁴ Tamże, §16 ust. 1.

³⁵ Tamże, §42 ust. 2.

³⁶ Tej samej szerokości musi być skrzydło główne w przypadku drzwi wejściowych dwu skrzydłowych. Tamże §62 ust.1.

³⁷ Tamże.

³⁸ Wysokość ta może być obniżona do wysokości 2,5m w przypadku zastosowania wentylacji mechanicznej nawiewno-wywiewnej lub klimatyzacji, pod warunkiem uzyskania zgody państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego. Tamże §72 ust.2.

³⁹ Tamże, §72 ust. 1.

⁴⁰ Tamże, §75 ust. 2.

⁴¹ Tamże, §84 i 85.

⁴² Rozporządzenie w sposób bardzo szczegółowy określa warunki techniczne, jak i rodzaj wyposażenia ustępu ogólnodostępnego. Warunki te nie będą w tym miejscu w sposób szczegółowy przedstawione, są one zaś umiejscowione w §76 – 89 Rozporządzenia o warunkach. Tamże

⁴³ Tamże, §57.

powinien być wyposażony w instalacje wodociągową zimnej i ciepłej wody⁴⁴, kanalizację ściekową i deszczową⁴⁵, instalację ogrzewczą⁴⁶, instalację elektryczną⁴⁷, przewody kominowe i wentylację⁴⁸ instalację telekomunikacyjną, a w miarę potrzeby w instalacje telewizji przemysłowej, sygnalizacji dzwonekowej lub domofonowej⁴⁹.

Kwestie instalacji gazowej i paliw gazowych w budynku⁵⁰, schodów pomiędzy kondygnacjami⁵¹, pomieszczeń ze zróżnicowanymi poziomami podłóg⁵², dźwigu w budynku użyteczności publicznej⁵³ czy piwnic⁵⁴ zostaną w tym opracowaniu celowo pominięte albowiem są to okoliczności które nie zawsze muszą wystąpić odnośnie prowadzonych PWD.

Na podstawie ustawy o ochronie przeciwpożarowej⁵⁵, która statuuje ogólne warunki ochrony budynków przed zagrożeniem pożarowym i rozprzestrzenianiem się pożaru⁵⁶, osobami odpowiedzialnymi za zabezpieczenie przed w/w wypadkami są właściciel obiektu, a także osoba z niej korzystająca. Wskazuje na to bezpośrednio art. 3 tejsze usta-

wy który stwierdza: „Osoba fizyczna, osoba prawna, organizacja lub instytucja korzystająca ze środowiska, budynku, obiektu lub terenu są obowiązane zabezpieczyć je przed zagrożeniem pożarowym lub innym miejscowym zagrożeniem”⁵⁷. I dalej: „Właściciel, zarządca lub użytkownik budynku, obiektu lub terenu, a także podmioty, o których mowa w ust. 1, ponoszą odpowiedzialność za naruszenie przepisów przeciwpożarowych, w trybie i na zasadach określonych w innych przepisach”⁵⁸.

Dodatkowe wymogi na właścicieli i zarządców obiektów spełniających funkcję użyteczności publicznej nakłada Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów⁵⁹. Według tego aktu właściciele lub zarządcy terenów utrzymują znajdujące się na nich drogi pożarowe w stanie umożliwiającym wykorzystanie tych dróg przez pojazdy jednostek ochrony przeciwpożarowej. Ponadto są oni zobowiązani zapewnić i wdrożyć instrukcję bezpieczeństwa pożarowego⁶⁰

⁴⁴ Tamże, §113-121.

⁴⁵ Tamże, §122 – 127.

⁴⁶ Tamże, §132 – 139.

⁴⁷ Tamże, §180 – 192.

⁴⁸ Tamże, §140 – 155.

⁴⁹ Tamże, §56.

⁵⁰ Tamże, §156 – 179.

⁵¹ Tamże, §66 – 71 i §245-249.

⁵² Tamże, § 74.

⁵³ Tamże, §54 ust. 1.

⁵⁴ Tamże, § 250

⁵⁵ Ustawa z dn. 24.08.1991r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. 1991 Nr 81 poz. 351 z późn. zm.).

⁵⁶ Tamże, art. 1 p.1 w zw. z art. 2 p.1.

⁵⁷ Tamże, art.3 ust.1.

⁵⁸ Tamże, ust. 2.

⁵⁹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. 2010 Nr 109 poz. 719).

która zawiera m.in. warunki ochrony przeciwpożarowej czy sposoby postępowania na wypadek pożaru i innego zagrożenia. Instrukcja taka musi być aktualizowana co dwa lata, a także po takich zmianach sposobu użytkowania obiektu lub procesu technologicznego, które wpływają na zmianę warunków ochrony przeciwpożarowej. Ponadto warunki ochrony przeciwpożarowej oraz plany obiektów obejmujące także ich usytuowanie należy przekazać do właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej w celu ich wykorzystania na potrzeby planowania, organizacji i prowadzenia działań ratowniczych⁶¹.

Poza powyższymi uregulowaniami wskazać należy, że budynek w którym ma być prowadzona PWD spełniać musi jeszcze szereg innych wymagań odnośnie zabezpieczenia przed zagrożeniem pożarowym. Kwestia owego zabezpieczenia budynków przed zagrożeniem pożarowym lub innym miejscowym zagrożeniem przedstawiona jest w głównej mierze we wskazanym już wyżej Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowa-

nie, które w pierwszej kolejności określa w sposób szczegółowy klasy odporności pożarowej budynków⁶². Ogólnym wymogiem określonym w rozporządzeniu jest aby wszystkie budynki były zaprojektowane i wykonane w sposób zapewniający w razie pożaru nośność konstrukcji, ograniczenie rozprzestrzeniania się dymu i ognia, ograniczenie rozprzestrzeniania się pożaru na sąsiednie budynki i możliwość ewakuacji ludzi⁶³.

Rozporządzenie to dodatkowo dzieli budynki oraz części budynków ze względu na ich przeznaczenie i sposób ich użytkowania. Według takiego podziału budynek w którym prowadzone mają być PWD zaszeregowany może być jako strefa pożarowa ZL I w przypadku gdy PWD jest zaledwie częścią budynku której zawiera pomieszczenia przeznaczone do jednoczesnego przebywania ponad 50 osób nie będących ich stałymi użytkownikami⁶⁴, ZLII w przypadku gdy przewiduje się w nich pobyt dzieci w wieku przedszkolnym lub ZL III w przypadku budynku wyłącznie przeznaczonego na działalność PWD⁶⁵ albo gdy jest częścią budynku której nie zawiera pomieszczeń o których mowa w przypadku kategorii ZL I⁶⁶.

⁶⁰ Z obowiązku sporządzenia instrukcji bezpieczeństwa pożarowego zwolnieni są właściciele i zarządcy budynków lub ich części o kubaturze brutto nie przekraczającej 1000m³. Mimo to nadal są zobowiązani przedstawić lokalnemu komendantowi PSP warunki ochrony przeciwpożarowej oraz plany obiektów. Tamże, §6 p.8

⁶¹ Tamże, §5-6.

⁶² §212 i §216 Rozporządzenia o warunkach.

⁶³ Tamże, § 207.

⁶⁴ Nic nie stoi na przeszkodzie aby placówka wsparcia dziennego w formie np. świetlicy lub koła zainteresowań funkcjonowała w wyodrębnionym pomieszczeniu budynku o innym przeznaczeniu np. szkoły, biblioteki czy budynku OPS. Takie rozwiązanie jest zresztą często spotykane.

⁶⁵ W placówce wsparcia dziennego według ustawy z dn. 09.06.2011r. o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej w tym samym czasie może przebywać nie więcej niż 30 dzieci. Stąd też w takim przypadku brak będzie konieczności projektowania pomieszczeń do jednoczesnego przebywania ponad 50 osób.

⁶⁶ § 209 Rozporządzenia o warunkach.

Klasa odporności pożarowej budynku ze strefami ZL I, ZLII i ZL III powinna wynosić „B” w przypadku budynków od niskiego (N)⁶⁷ po wysoki (W), zaś w przypadku budynku wysokościowego (WW) winien być on klasy „A”⁶⁸. Ponadto elementy budynku i jego przekrycie powinny być z materiałów nierozprzestrzeniających ognia, a których dokładne wymogi określone są w rozporządzeniu⁶⁹.

Z pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi powinna być zapewniona możliwość ewakuacji w bezpieczne miejsce na zewnątrz budynku lub do sąsiedniej strefy pożarowej⁷⁰, bezpośrednio albo drogami komunikacji ogólnej, zwanymi „drogami ewakuacyjnymi”. W pomieszczeniach, od najdalszego miejsca, w którym może przebywać człowiek, do wyjścia ewakuacyjnego na drogę ewakuacyjną lub do innej strefy pożarowej albo na zewnątrz budynku, powinno być zapewnione tzw. przejście ewakuacyjne, o długości nie przekraczającej 40m dla wszystkich budynków ze strefami pożarowymi ZL. Przejście ewakuacyjne może prowadzić

łącznie tylko przez trzy pomieszczenia. W takim wypadku wymagania w zakresie odporności ogniowej nie dotyczą ścianek działowych oddzielających od siebie te pomieszczenia. Długość przejścia określa się jako sumę przejść w poszczególnych pomieszczeniach jednakże długość ta może być wydłużona pod warunkiem zastosowania: stałych urządzeń gaśniczych wodnych (długość podlega wydłużeniu o 50%), samoczynnych urządzeń oddymiających uruchamianych za pomocą systemu wykrywania dymu (długość podlega wydłużeniu o 50%)⁷¹ oraz w pomieszczeniach o wysokości przekraczającej 5m (długość podlega wydłużeniu o 25%)⁷². Szerokość przejścia ewakuacyjnego w pomieszczeniu przeznaczonym na pobyt ludzi należy obliczyć proporcjonalnie do liczby osób, do których ewakuacji ono służy przyjmując co najmniej 0,6m na 100 osób, lecz nie mniej niż 0,9m⁷³.

Minimalna liczba wyjść ewakuacyjnych w pomieszczeniu zależy w głównej mierze od liczby osób jakie mogą w nim jednocześnie przebywać oraz od stopnia ich

⁶⁷ Budynek niski to budynek do wysokości 12m włącznie od poziomu terenu.

⁶⁸ Tamże, §212 ust. 2.

⁶⁹ Tamże, §212 - 216.

⁷⁰ Strefę pożarową stanowi budynek albo jego część oddzielona od innych budynków lub innych części budynku elementami oddzielenia przeciwpożarowego, bądź też pasami wolnego terenu o szerokości nie mniejszej niż dopuszczalne odległości od innych budynków, określone w § 271 ust. 1-7. Tamże §226 ust. 1.

⁷¹ Z możliwości powiększenia długości miejsc ewakuacyjnych można skorzystać tylko w przypadku, kiedy urządzeniem gaśniczym wodnym chroniona jest cała strefa pożarowa, a także kiedy jest ona w całości wyposażona w urządzenia oddymiające

⁷² Tamże, §237.

⁷³ Zwrócić należy uwagę iż liczbę osób ewakuowanych nie wyznacza się na podstawie przeznaczenia pomieszczenia lub jego projektu, lecz stosowanie do przepisów Rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Określając wymaganą szerokość i liczbę przejść, wyjść oraz dróg ewakuacyjnych w budynku, w którym z przeznaczenia i sposobu zagospodarowania pomieszczeń nie wynika jednoznacznie maksymalna liczba ich użytkowników, liczbę tę należy przyjmować w odniesieniu do powierzchni tych pomieszczeń, a która dla świetlicy wynosi 1osoba/1m². Tamże §236 p.6.

sprawności ruchowej, powierzchni pomieszczenia itd. Pomieszczenie powinno mieć co najmniej dwa wyjścia ewakuacyjne w przypadku gdy jest przeznaczone do jednoczesnego przebywania w nim ponad 50 osób, a w strefie pożarowej ZLII 30 osób, lub gdy znajduje się w każdej ze stref ZL i jego powierzchnia przekracza 300m². Wyjścia ewakuacyjne muszą być oddalone od siebie o co najmniej 5m, co ma na celu ograniczenie możliwości wzajemnego utrudniania ruchu ludzi opuszczających pomieszczenie⁷⁴.

Łączna szerokość drzwi w świetle stanowiących wyjścia ewakuacyjne z pomieszczenia należy obliczać proporcjonalnie do liczby osób mogących w nim przebywać równocześnie. Proporcje te wynoszą co najmniej 0,6m szerokości na 100 osób, przy czym najmniejsza szerokość drzwi w świetle ościeżnicy powinna wynosić 0,9m. Szerokość drzwi stanowiących wyjście ewakuacyjne z budynku, a także szerokość drzwi na drodze ewakuacyjnej z klatki schodowej, prowadzących na zewnątrz budynku lub do innej strefy pożarowej powinna być nie mniejsza niż wymagana minimalna szerokość użytkowa biegu klatki schodowej, z zachowaniem zasady dostosowania szerokości drzwi do liczby osób (co najmniej 0,6m na 100 osób). Szerokość drzwi w świetle

na drodze ewakuacyjnej innej niż wskazana powyżej należy obliczać proporcjonalnie do liczby osób, do których ewakuacji są one przeznaczone, przyjmując co najmniej 0,6m szerokości na 100 osób, przy czym najmniejsza szerokość drzwi powinna wynosić 0,9m w świetle ościeżnicy⁷⁵. Zwrócić też należy uwagę, że ustawodawca wprowadza klasyfikację drzwi i możliwość ich zastosowania⁷⁶.

Obudowa poziomych dróg ewakuacyjnych co do zasady powinna mieć klasę odporności ogniowej wymaganą dla ścian wewnętrznych. Szerokość poziomych dróg ewakuacyjnych należy obliczać proporcjonalnie do liczby osób mogących przebywać jednocześnie na danej kondygnacji budynku przyjmując co najmniej 0,6m na 100 osób, lecz nie mniej niż 1,4m. Dopuszcza się zmniejszenie szerokości poziomej drogi ewakuacyjnej do 1,2m jeżeli jest ona przeznaczona do ewakuacji nie więcej niż 20 osób. W każdym przypadku jednakże wymagane jest, aby skrzydła drzwi stanowiących wyjście na drogę ewakuacyjną po ich całkowitym otwarciu nie zmniejszały szerokości tej drogi. Wysokość drogi ewakuacyjnej powinna wynosić co najmniej 2,2m, natomiast wysokość lokalnego obniżenia 2m, przy czym długość obniżonego odcinka drogi nie może być większa niż 1,5m.

⁷⁴ Tamże, §238.

⁷⁵ Tamże, §239.

⁷⁶ Rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie narzuca dodatkowe wymogi odnośnie drzwi „nietypowych”. Drzwi wieloskrzydłowe stanowiące wyjście ewakuacyjne z pomieszczenia oraz na drodze ewakuacyjnej powinny mieć co najmniej jedno, nieblokowane skrzydło drzwiowe o szerokości nie mniejszej niż 0,9m. Drzwi wahadłowe stanowiące wyjście ewakuacyjne z pomieszczenia oraz na drodze ewakuacyjnej powinny mieć co najmniej dla drzwi jednoskrzydłowych 0,9m szerokości skrzydła, a dla dwuskrzydłowych 0,6m szerokości skrzydła przy czym oba skrzydła drzwi dwuskrzydłowych muszą mieć tę samą szerokość. Jeśli chodzi o drzwi obrotowe i podnoszone to istnieje zakaz ich stosowania do celów ewakuacji, zaś drzwi rozsuwana są dopuszczalne po spełnieniu szeregu wymagań wskazanych w rozporządzeniu. Tamże.

Korytarze stanowiące drogę ewakuacyjną w strefach pożarowych ZL powinny być podzielone na odcinki nie dłuższe niż 50m przy zastosowaniu przegród z drzwiami dymoszczelnymi lub innych urządzeń technicznych, zapobiegających rozprzestrzenianiu się dymu⁷⁷.

Poza wskazanymi powyżej wymogami ustawodawca normuje również kwestię tzw. „dojścia ewakuacyjnego”⁷⁸. Długość tej drogi dla odpowiednich stref wynosi: 10m przy jednym dojściu i 40m przy co najmniej dwóch dojściach dla stref ZLI, ZLII i ZLV; 30m przy jednym dojściu i 60m przy co najmniej dwóch dojściach dla strefy ZLIII⁷⁹. Długość dojścia ewakuacyjnego mierzy się wzdłuż osi drogi ewakuacyjnej. W przypadku zakończenia dojścia ewakuacyjnego przedsięwzięciem przeciwpożarowym długość tę mierzy się do pierwszych drzwi tego przedsięwzięcia. Dopuszczalną długość drogi od wyjścia z klatki schodowej do wyjścia na zewnątrz budynku, określa się zgodnie z ogólnymi zasadami, traktując tę klatkę analogicznie jak pierwsze opuszczane pomieszczenie. Jeśli dojście ewakuacyjne zakończone jest wiatrołapem, długość tego dojścia mierzy się do jego drzwi zewnętrznych⁸⁰. Długości dojść ewakuacyjnych, mogą być powiększone pod warunkiem ochrony strefy pożarowej stałymi samoczynnymi urządzeniami gaśniczymi wodnymi (o 50%)⁸¹ i ochrony drogi ewakuacyjnej samo-

czynnymi urządzeniami oddymiającymi uruchamianymi za pomocą systemu wykrywania dymu (o 50%). Przy jednoczesnym stosowaniu tych urządzeń długość dojścia może być powiększona o 100%⁸².

Rozporządzenie o warunkach formuluje też ogólne zasady dotyczące wykańczania wnętrz. Przede wszystkim w strefach pożarowych ZL I, ZL II, ZL III i ZL V stosowanie do wykończenia wnętrz materiałów i wyrobów łatwo zapalnych, których produkty rozkładu termicznego są bardzo toksyczne lub intensywnie dymiące, jest zabronione. Ponadto w pomieszczeniach, przeznaczonych do jednoczesnego przebywania ponad 50 osób, stosowanie łatwo zapalnych przegród, stałych elementów wyposażenia i wystroju wnętrz oraz wykładzin podłogowych jest zabronione. Podobny wymóg jest sformułowany odnośnie strefy pożarowej ZLII, gdzie stosowanie wykładzin podłogowych łatwo zapalnych jest zabronione. Dodatkowo okładziny sufitów oraz sufity podwieszane należy wykonywać z materiałów niepalnych lub niezapalnych, niekapiących i nieodpadających pod wpływem ognia. Przestrzeń między sufitem podwieszonym i stropem powinna być podzielona na sektory o powierzchni nie większej niż 1.000m², a w korytarzach - przegrodami co 50m, wykonanymi z materiałów niepalnych⁸³.

⁷⁷ Tamże, §242-243.

⁷⁸ Jest to droga, jaką musi przebyć człowiek od wyjścia z pomieszczenia na drogę ewakuacyjną, do wyjścia do innej strefy pożarowej lub na zewnątrz budynku, a więc do miejsca bezpiecznego, gdzie nie będzie on narażony na oddziaływanie ognia i dymu. Tamże §256.

⁷⁹ Tamże.

⁸⁰ Pismo KGPS z dnia 19.03.2003, znak BZ-IV-0262/37/2003.

⁸¹ Zwraca się uwagę, że możliwość ta dotyczy jedynie sytuacji, kiedy cała strefa pożarowa jest chroniona urządzeniem gaśniczym.

⁸² §256 p.4 Rozporządzenia o warunkach.

⁸³ Tamże, §258-262.

Niezwykle ważnym wymogiem jest także zastosowanie hydrantu 25 na każdej kondygnacji budynku w strefie pożarowej o powierzchni przekraczającej 200m², zakwalifikowanej do kategorii zagrożenia ludzi ZLI, ZLII lub ZLIV⁸⁴, a także wyposażenie świetlicy w gaśnice w ilości 2kg środka gaśniczego na każde 100m² powierzchni zakwalifikowanej do kategorii zagrożenia ludzi ZLI, ZLII, ZLIII i ZLV⁸⁵.

Wskazać należy, że budynek nie spełniający powyższych wymagań jest uznawany za zagrażający życiu ludzi⁸⁶ i jako taki nie może być użytkowany. Jednakże w przypadku braku możliwości spełnienia warunków technicznych w zakresie ochrony przeciwpożarowej w sposób wynikający z przepisów ustala się możliwość rozwiązań techniczno-budowlanych i zabezpieczeń przeciwpożarowych⁸⁷ rekompensujących występujące nieprawności. Rozwiązania zastępcze proponuje rzeczoznawca ds. zabezpieczeń przeciwpożarowych w porozumieniu z rzeczoznawcą budowlanym. Wykonana ekspertyza musi być ostatecznie uzgodniona z właściwą Komendą Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej w formie postanowienia.

Dodatkowe przepisy odnośnie obiektów w którym mają być prowadzone PWD zostały uregulowane w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i hi-

gieny pracy⁸⁸. Wskazać należy, że organami powołanymi do kontroli tychże przepisów są zarówno Powiatowy Inspektor Pracy i Państwowy Inspektor Sanitarny.

Ogólną zasadą odnośnie budynków jest, że pomieszczenia pracy i ich wyposażenie powinny zapewniać pracownikom bezpieczne i higieniczne warunki pracy. W szczególności w pomieszczeniach pracy należy zapewnić oświetlenie naturalne i sztuczne, odpowiednią temperaturę, wymianę powietrza oraz zabezpieczenie przed wilgocią, niekorzystnymi warunkami cieplnymi i nasłonecznieniem, drganiem oraz innymi czynnikami szkodliwymi dla zdrowia i uciążliwościami⁸⁹.

Ponadto w pomieszczeniach oraz na drogach znajdujących się w obiektach budowlanych podłogi powinny być stabilne, równe, nieśliskie, niepyłące i odporne na ścieranie oraz nacisk, a także łatwe do utrzymania w czystości. Pomieszczenia stałej pracy⁹⁰ nie powinny być lokalizowane poniżej poziomu otaczającego terenu, z wyjątkiem pomieszczeń pracy w garażu, kotłowni i warsztatach podręcznych, pomieszczenia handlowe, usługowe i gastronomiczne w ulicznych przejściach podziemnych, w podziemnych stacjach komunikacyjnych i tunelach, w domach handlowych i hotelach oraz w obiektach zabytkowych, pod warunkiem zachowania wymagań przepisów techniczno-budowlanych i po uzyskaniu zgody wła-

⁸⁴ §19 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów.

⁸⁵ Tamże, §32 p.3

⁸⁶ Tamże, § 16.

⁸⁷ Tamże.

⁸⁸ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. 2003 Nr 169 poz. 1650 z późn. zm.).

⁸⁹ Tamże, §15 p. 1.

⁹⁰ Jest to pomieszczenie pracy, w którym łączny czas przebywania tego samego pracownika w ciągu jednej doby przekracza 4 godziny. Tamże, §2 p.4

ściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego, wydanej w porozumieniu z okręgowym inspektorem pracy⁹¹.

Osobną kwestią choć nie mniej ważną jest podjęcie przez PWD decyzji o prowadzeniu własnej stołówki. W przypadku powzięcia takiego zamiaru placówka jest zobowiązana spełnić szereg wymagań stawianych zarówno przez prawo krajowe⁹² jak i unijne⁹³. Przykładowymi wymogami będą oddzielne pomieszczenia do podawania, do przygotowywania posiłków i do zmywania, a nadto oddzielne wejście dla dostawców, magazyn, aneks do obierania warzyw i osobna wentylacja. Ponadto w przypadku prowadzenia własnej gastronomii placówka zobowiązana będzie do wdrożenia systemu

HACCP⁹⁴. Z tego też względu rekomendowanym rozwiązaniem jest zapewnienie cateringu zewnętrznego, bądź zorganizowanie przygotowywania posiłków przez beneficjentów PWD w ramach zajęć terapeutycznych⁹⁵.

Kwestie dotyczące wysokości pomieszczeń⁹⁶, szerokości przejść i drzwi⁹⁷, oświetlenia dziennego i sztucznego⁹⁸, a które wynikają z ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy są w tej części celowo pominięte albowiem pokrywają się one z tymi z Rozporządzenia o warunkach.

ZAKOŃCZENIE

Niniejsza część artykułu ogranicza się do zagadnień głównie związanych z kadrą PWD oraz wymogami jakie

⁹¹ Tamże, §15-18.

⁹² Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. 2006 Nr 136, poz. 914 z późn. zm.). Por. też Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 czerwca 2007 r. w sprawie dostaw bezpośrednich środków spożywczych (Dz. U. 2007 Nr 112, poz. 774).

⁹³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 178/2002 z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności. Por. też Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 852/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych.

⁹⁴ System HACCP opiera się na 7 zasadach, zdefiniowanych w tzw. Kodeksie Żywnościowym (Codex Alimentarius). Według tych zasad, placówka powinna tak zorganizować przygotowanie, pakowanie, przechowywanie i podawanie żywności, by gwarantowało to całkowite bezpieczeństwo odbiorcy i spożywającego. Przygotowanie do wdrożenia systemu, obejmuje opracowanie właściwej dokumentacji, opartej na zasadach Kodeksu Żywnościowego. Do obowiązków placówki w ramach wdrożenia systemu HACCP należy m.in.: opracowanie zasad higieny, przechowywania i podawania żywności; wytyczenie tzw. „czystej drogi”, po której mogą poruszać się wyłącznie pracownicy kuchni; umiejscowienie i korzystanie z toalety; zapewnienie właściwego ubrania personelu; przygotowanie i zapisanie receptur podawanych posiłków. <http://www.iso.org.pl/haccp> (stan na 01.06.2012r.)

⁹⁵ W takim przypadku obowiązywać będą jedynie ogólne normy higieny jak mycie produktów, mycie rąk czy używanie wyłącznie osobistych naczyń i sztućców. Takie rozwiązanie jest z powodzeniem stosowane m.in. w białostockich świetlicach.

⁹⁶ §20 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.

⁹⁷ Tamże, §21-24.

⁹⁸ Tamże, §25-29.

musi spełniać lokal by mogła w nim być umiejscowiona placówka. Ze względu na zmianę przepisów, które wymogły na gminach i organizacjach pozarządowych dostosowanie lokali do już istniejących placówek, kwestia ta jest kluczowa dla osób prowadzących PWD. Tym samym informacje tu zawarte z pewnością będą cennym źródłem wiedzy by uczynić zadość wszystkim wymogom formalnym.

Podsumowanie całego zagadnienia dotyczącego tworzenia, prowadzenia i funkcjonowania PWD zostanie przedstawione w części drugiej.

STRESZCZENIE

Autor artykułu przedstawia zagadnienia dotyczące zakładania prowadzenia i funkcjonowania placówek wsparcia dziennego. Jest to nowy typ placówek wprowadzonych przez ustawodawcę ustawą z dn. 09.06.2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Wskazać należy, że od samego początku zauważalny jest negatywny odbiór nowych przepisów przez podmioty dotychczas prowadzące świetlice środowiskowe, ze względu na niejasne przepisy, niewystarczający okres *vacatio legis*, a przede wszystkim konieczność przystosowania lokali w których mają być prowadzone placówki wsparcia dziennego.

Niniejszy artykuł stanowi syntezę najważniejszych regulacji prawnych dotyczących placówek wsparcia dziennego, co może być szczególnie pomocne dla podmiotów, które dopiero przymierzają się do założenia i prowadzenia placówki wsparcia dziennego. Szczególny nacisk położony jest tu na przepisy dotyczące wymogów lokalowych, albowiem to te

normy przysparzają obecnie największych trudności ze względu na ich zawzięłość, a także konieczność znacznych nakładów finansowych by im sprostać.

Pierwsza część artykułu przedstawia prawne wymogi odnoszące się do lokali w których mają być prowadzone placówki wsparcia dziennego, a także wymogi, które musi spełniać kadra zatrudniona w tychże placówkach.

SUMMARY

The article presents the issues relating to the establishment and functioning of daily support facilities. It is a new type of institutions introduced by the legislative Family Support and Substitute Care System Act from 09.06.2011. It should be noted that from the very beginning noticeable is the negative response to the new rules due to unclear regulations, insufficient period of *vacatio legis*, and above all, the need to adapt the premises in which they are to be carried out daily support facilities.

This article is a synthesis of the most important legal regulations concerning daily support facilities, which can be especially helpful for those who are considering the establishment and manage daily support facilities. Particular emphasis is placed here on the legal rules on the requirements of premises, due to their complexity and the need for substantial financial resources to meet them.

The first part of the article deals with the legal requirements relating to the premises in which they are to be carried out in daily support facilities, as well as the requirements to be met by staff employed by these institutions.

BIBLIOGRAFIA

Akty prawne

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dn. 12.04.2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. 2002 Nr 75 poz. 690 z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. 2003 Nr 169 poz. 1650 z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych (Dz. U. 2007 Nr 201 poz. 1455).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. 2010 Nr 109 poz. 719).

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 czerwca 2007 r. w sprawie dostaw bezpośrednich środków spożywczych (Dz. U. 2007 Nr 112, poz. 774).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 852/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych

Ustawa o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. 2006 Nr 136, poz. 914 z późn. zm.).

Ustawa o ochronie danych osobowych (Dz. U. 1997 Nr 133 poz. 883 z późn. zm.).

Ustawa o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. 1991 Nr 81 poz. 351 z późn. zm.).

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2003 Nr 96 poz. 873 z późn. zm.).

Ustawa kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 1964 Nr 9 poz. 59 z późn. zm.).

Ustawa o pomocy społecznej (Dz. U. 2003 Nr 64 poz. 593 z późn. zm.).

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2005 Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.).

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2011 Nr 149 poz. 887 z późn. zm.).

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości (Dz. U. 2002 Nr 147 poz. 1231 z późn. zm.).

Internet

<http://www.iso.org.pl/haccp>

http://www.mrr.gov.pl/aktualnosci/ministerstwo/Documents/Zalozenia_SZR_wersja_przyjeta_przez_RM_270409.pdf

Praca panelowa. Konferencja nt. ojcostwa Stalowa Wola, 08.12.2013